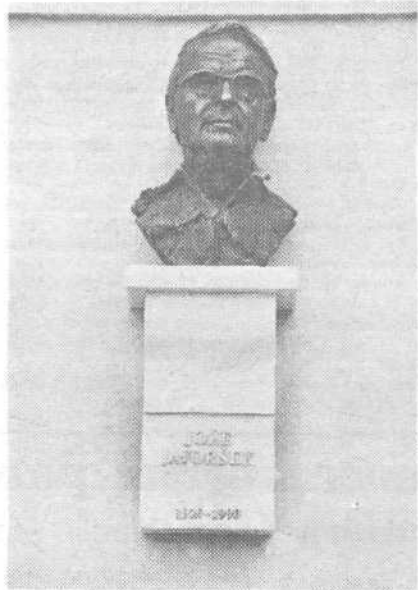

Laščani odkrili spomenik Jožetu Javoršku

Ščita valovi iz ene kotline v drugo. Ena je jasasta, drugo obrobilajo visoki hrasti, tretjo najrazličnejše grmovje in četrto ponosno dreve, za njim pa svetloba in v svetlobi polja. V Ščiti najdeš vse: livade, strmine, skalovje, predvsem pa izhrojene in neizhrojene stezice. Letni čas v tem čudežu narave režirajo predstave, ki so vsako leto drugačne, a zmeraj polne čarov.

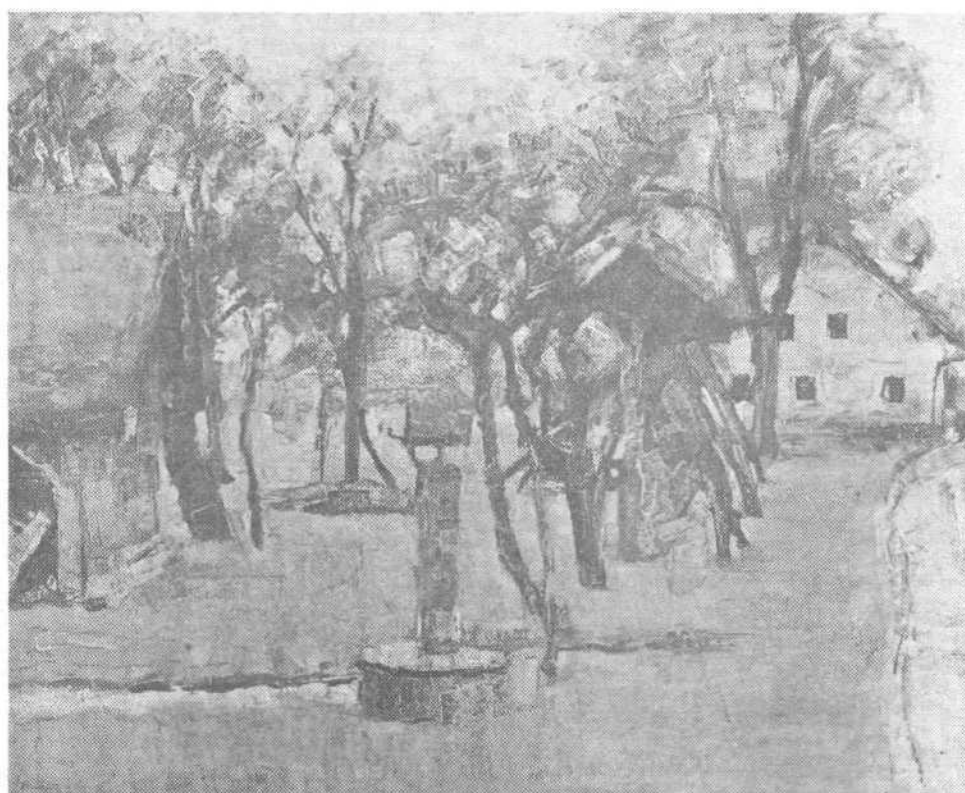
Prve snežinke so v novembrskem večeru pred Levstikovem domu v Velikih Laščah, tisti miren in spokojen večer oznanjale ob tlečem ognju slovesen dogodek. Mirno in po svoje dostojanstveno so se ob sorodnikih, krajanah, mnogih kulturnih in javnih delavcih Slovenije zbirali vsi, ki so se na tak ali drugačen način spomenili še enega izmed tamkajšnjih domačinov, čigar ime ostaja vpeto v zgodovino slovenskega slovstva – na pisatelja, esejista in literarnega zgodovinarja Jožeta Javorška.

Vznesene a iskrene so bile besede akademika Cirila Zlobca, ki je nagovoril zbrane goste. »Delo Jožeta Javorška je nemogoče ločiti od njegove nacionalne zaskrbljenosti in nacionalnega boja in njegove literature. Zato ni naključje, da je prav s celovitostjo in silovitostjo bilo njegovo delo vpeto v literaturo in zgodovino Slovenstva. S svojo ostrino duha je tudi med tistimi, ki ga niso marali, zahteval aktivno razmišljanje bodisi o nacionalnih težah ali etiki, zato ni slučajno, da je poleg literature razvijal tudi polemiko in kritiko. In čeprav je bil svetovljan, je bil trdno zakoreninjen v slovenski zemlji, nanjo je bil tesno navezan. In če je danes jezik lastnost, ki nas kot narod opredeljuje, je zanj Jože Javoršek kot njegov neadrijski poznavalec storil veliko nacionalno dejanje. S svojim prezgodnjim slovesom, sredi največjega dela, ustvarjanja Spominov na Slovence je pustil v nacionalni literarni zgodovini svoje mesto ob boku Levstika in Jurčiča. Zato mu moramo biti hvaležni.«

S svojevrstnim recitalom smo skupaj s člani prizadnega KUD Primož Trubar iz Velikih Lašč za čas stopili v bogastvo sveta razmišljanja in sporočil Jožeta Javorška, kateremu so zatem na pročelju Kukljeve hiše v Velikih Laščah domačini odkrili spominski kip.

Verzi njegove pesmi o Ščiti, njemu tako ljubega kraja v rodnih Laščah, pa ostajajo sporočilo kraju, ki ga je tudi s tem dogodkom za vedno zapisal v svojo zgodovinsko knjigo.

*Tih veter veje čez kamnite hribe,
z njim vejem jaz.
(v življenju je lepo).
Vpogiba leska se
in druge šibe,
jesenski list se vozi čez nebo ...
Košati brin,
ki v našem bregu raste,
stoji trdno in zelen je vse dni,
ker ve,
kar dobro vem jaz zase,
da v burji,
plohi,
v ognju se vzdrži.
Zato mi zrasel je prav do srca.
Oči neutrudno zro v njegove veje,
samote moje pot tja gor pelja,
kjer v brinje
oster veter veje.
In brin stoji,
ker brin je star junak,
in brin diši,
če ogenj se ga prime ...
Zeleni brin!
Ker si tak čvrst junak,
prijatelj tvoje večne sem tišine.*

Franc Klemenčič, slikar viških motivov

V ljubljanski Narodni galeriji bo še do 10. januarja prihodnjega leta na ogled retrospektivna razstava slikarja Frana Klemenčiča (1880–1961), manj znanega, a zanimivega sopotnika slovenskih impresionistov.

Klemenčič, ki je zgodaj pokazal nadarjenost za slikanje, se je šolal v Ljubljani, na Dunaju in v Münchnu, kjer je osvojil za tisti čas značilne slikarske tehnike in motive. Po vrnitvi v domovino (1906) je živel v Krškem, v Kosezah pri Ljubljani, v Zalogu pri Moravčah in nazadnje spet v Ljubljani. Njegova zgodnja dela prikazujejo idilično gorenjsko pokrajino in folklorno zanimive kmečke prizore, v katerih je čutili vpliv vesnanov, ki jim je – med drugimi – pripadal znani M. Gaspari. Klemenčič je v tem času ustvaril tudi številne meščanske portrete in žanske figure.

Med obema vojnoma je slikarja zanimala predvsem krajina, sprva moravska dolina, od tridesetih let naprej pa motivi iz ljubljanske okolice, posebej še Gradašča in Mali graben. Prizori ob potoku, ki jih je Klemenčič oživljal v vseh letnih časih, so bili slikarsko zanimivi

zaradi pestrosti barv, ki jo nudita okolje in voda z zrcalnimi odsevi. Številne variante s potokom, ki se med nagibajočim se vejevjem izgublja v globino, je mojster zajel v sproščen preplet barvnih lis. Konec tridesetih let je nastal bogat opus slik, izdelanih z lopatico. Gre za serijo viških motivov s starimi kmečkimi domačijami ob Tržaški cesti, ki so bile večinoma podrtje ob gradnji južne obvoznice. Za starejše Vičane bodo gotovo zanimive upodobitve Kuclarjeve domačije ob Malem grabnu, ki jo je slikar podal z različnih zornih kotov, Vrtačnikove in Hribarjeve hiše iz Gorjančevega boršta z zvonikom viške pokopališke cerkvice v ozadju pa nekdanje domačije Franca Zalarja in Martina Berleca, ki je danes ena redkih ostalin starega Viča.

Okupacija je preprečila slikarjeve pohode v okolico mesta. Njegovo ustvarjalno delo je posledje potekalo v ateljeju, kjer so nastajala številna tihozitja, značilna za zadnje obdobje Klemenčičevega življenja.

POLONCA VRHUNČ

Z RAZSTAVE LIKOVNIH SAMORASTNIKOV

Univerzalna govornica krajin in tihozitij

»Namen teh srečanj je predvsem v tem, da se likovniki med sabo spoznajo.« S temi besedami je predsednik občinske ZKO Franc Malovrh odprl v galeriji knjižnice Prežihov Voranc skupno razstavo kar štirinajstih slikarjev – samorastnikov, ki živijo in delajo v naši občini. Razstavljajoče likovnike je (potem, ko je zapel moški pevski zbor z Dobrove) posebej predstavil likovni svetovalec za razstave v tej galeriji prof. France Zupan, ne oziraje se na to, ali je šlo za že uveljavljenega umetnika ali le za začetnika.

Pretežni del razstave so, kot že tolikokrat doslej na tovrstnih likovnih prireditvah, sestavljale krajine. Zdaj presenetljivo resnične, zdaj sanjavo romantične, včasih namenoma zamegljene, ali pa bridko otožne, ujeve v zamolke, melanholične barve. Znani krajinar Marko Kavčič iz Šentjošta se je, denimo, predstavil z navidezno brezizrazno, a vendarle po svoje zgovorno zimsko pokrajino, pa za že nekolikanj staro podobo šentjoške cerkve

s pokopališčem, Pogledom na Jamnik, morjem okoli Pirana, če posebej ne omenjamo stare kmečke domačije in zanimivega kmečkega tihozitja s Stefanom vina, hlebec hrustljavega domačega kruha in prekajeno domačo klobaso na mizi.

Kmetije (domače?) se je lotil tudi nič manj znani krajinar, pa tudi sam kmet Janez Birtič z Dobrove: Ivanka Jurček iz Zaklanca je posrečeno ujela Ramovševo domačijo iz Horjula, zraven pa se je predstavila še s podobo trpečega Kristusa in same Jurčkove mame. Enako realistično je videla pokrajino tudi Mili Dolenc iz Horjula, medtem ko se Franc Cegnar s Turjaka (s starimi razbičanimi vrhami, na primer) že skorajda spogleduje z impresionizmom. Isto bi lahko rekli tudi za odlični pejsaž in tihozitje Matija Trstenjaka iz OKC Malči Belič; Miro Švigelj iz Podpeči pa je svoj kozolec, Trnovsko cerkev in pokrajino z mostom namenoma naslikal z ostro poudarjenimi linijami in nakopinimi živimi barvami.

Med avtorji krajin gre vsekakor omeniti tudi Talal Hadija iz OKC Malči Belič in Martina Marka iz PD Horjul.

Marta Praprotnik z Vrzdence še vedno išče svoj likovni izraz v abstraktnih geometričnih likih, z jasno razmejenimi, tu in tam prav polnobarvnimi polji. V to zvrst bi nemara lahko pristeli tudi (namišljenega) petelina že omenjenega krajinarja Mira Švigelja iz Podpeči – upodobljenega na način, ki presenetljivo spominja na slikarstvo Jožeta Horvata-Jakija in Vojka Svetine.

Slikar Brane Usenik se je (med drugim) predstavil s portretom že pokojnega igralca Berta Sotlarja, obiskovalci pa so si lahko ogledali tudi zanimive lesoreze Matija Kavčiča iz Šentjošta, okrasne lesoreze Francija Kavčiča prav tako iz Šentjošta, medtem ko je šentjoški samorastnik Janez Demšar razstavil posrečeno figurico možica, izrezljanega iz čisto navadne lipove veje.

BRANKO VRHOVEC

Razstava Gregorja Klančnika

Med likovniki, ki bodo v naslednjih dneh gostovali v galeriji knjižnice Prežihov Voranc, naj omenimo tudi znanega krajinarja in planinca Gregorja Klančnika. Otvoritev njegove razstave bo 13. decembra. Umetnik se bo predstavil s svojimi planinskimi akvareli.

Kot nam je povedal prof. France Zupan, pa imajo v galeriji na programu tudi razstave karikaturne in satirične risbe znanih slovenskih karikaturostov.

»Ze lani je tu razstavljal Andrej Novak, letos pa so gostovali še Franco Juri, Borut Pečar in Aljana Primožič. Zelo radi bi predstavili tudi Bineta Rogljaja, Milana Mavra in Boža Kosa, predvsem pa, če bi le možno, karikaturiste Madine, ki sodijo v samo evropsko špico.« B. V.

Predstavitel Sveta pod Krimom

Avtor prof. dr. Ferdo Gestrin, zgodovinar in član Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter predstavnica založbe dr. Neda Pagon, sta 25. novembra na Igu prebivalcem Podkriškega področja predstavila knjigo Svet pod Krimom.

Za mlade je predvsem zanimiv prvi del knjige, v katerem avtor opisuje tisočletno zgodovino podkriškega človeka, od kolikarjev, življenje v praskupnosti, pod Rimljani,

o kmečkih uporih, turških napadih, do utrditve narodnostne identitete v stari Jugoslaviji.

v drugem delu je v znanstveni in strnjeni obliki prikazana zgodovina teh krajev in ljudi do leta 1945.

Številni obiskovalci so na svoja vprašanja ali dileme dobili strokovne odgovore prof. Gestrina, podkrepeljene z dokazi in z zgodovinsko poglobljeno razlago določenih dogodkov.

Z roko in srcem otrokom

Pod okriljem Slovenske fundacije sta Galerija Ilirija in Liljan – društvo bosansko hercegovskega in slovenskega prijateljstva v prvih dneh decembra pripravila prireditev z gornjim naslovom. Prireditve se je pričela 2. decembra z otvoritvijo razstave slik, ki so jih podarili slikarji Todorče Atanasov, Skender Bajrović, Stane Jagodić, Enver Kaljanac, Lojze Logar, Erik Lavko, Ismar Mujezinović, Ivica Propadalo in Zora Stančić. Razstavljene slike so bile nato 9. decembra na dražbi – prav tako v Galeriji Ilirija – in izkupiček je bil v celoti namenjen Pediatrični kliniki v Ljubljani. Tudi na Večeru poezije in glasbe, ki je bil 7. decembra v Knjižnici Prežihov Voranc, nastopali so bosansko hercegovski in slovenski pesniki in glasbeniki, so obiskovalci namenili prostovoljne prispevke Pediatrični kliniki.

Ob tem velja zapisati, da je tako zasnovana akcija naletela na odobravanje pri vsakem, ki so ga prireditelji povabili k sodelovanju. Predstavitel Sveta pod Krimom

Razstave v Galeriji Ilirija

V galeriji Ilirija na Tržaški cesti 40 pripravljajo za obdobje prvih treh mesecev prihodnjega leta zanimive razstave. Tako si bomo lahko od 6. do 27. januarja ogledali ilustracije ROŽE PIŠČANEC, v februarju bodo na ogled slike Tanje Špenko, marca pa bo razstavljala Jasna Kozar-Hutheising, prav tako slike. S temi razstavami v galeriji Ilirija nadaljujejo cikel z naslovom DRUGAČNOST PODOBE, v katerem razstavljajo slikarske in kiparske, ki so kakorkoli povezane s slovenskim prostorom. Cikel ima namen opozoriti na prisotnost ženske v umetnosti, ko le-ta ni le predmet izraza temveč dejavna ustvarjalka. Galerija je odprta ob delavnikih od 9. do 17. ure.

Knjižnica Prežihov Voranc, Tržaška 47a, 61000 Ljubljana, telefon: 263-679

Objavljamo naslednji delovni mesti:

– bibliotekarja

pogoj: visoka izobrazba – smer bibliotekarstvo

– višjega knjižničarja

pogoj: končana PA, smer knjižničarstvo

Prijave z dokazili sprejemamo na zgornji naslov v roku osem dni po objavi.